

Бібліотечна планета

№3 (85)
2019

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Зарубіжний досвід

МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ – ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПРОСУВАННЯ БІБЛІОТЕКИ

Лінда Елгермане,
керівник Центру міжкультурного діалогу
Академічної бібліотеки
Латвійського університету,
докторант Латвійського університету

АКАДЕМІЧНА бібліотека Латвійського університету (АБ ЛУ) є правонаступницею історичної Ризької бібліотеки (*Bibliotheca Rigensis*), яка була заснована в 1524 р. за ініціативою Мартіна Лютера. Це найдавніша наукова бібліотека в регіоні Балтійського моря. В ній зберігаються рідкісні книги, інкунабули та стародавні рукописи, що мають величезну наукову і культурну цінність. З 2009 р. АБ ЛУ є структурним підрозділом Латвійського університету [5]. Фонд бібліотеки налічує 3,3 млн пр., із них 1,2 млн книг, 1,6 млн одиниць періодичних видань, 32,7 тис. рідкісних книг і гравюр, майже 1 млн рукописів. Кількість зареєстрованих користувачів АБ ЛУ в 2018 р. становила 10 784 особи.

Фонд рукописів і рідкісних книг налічує 21 869 пр. (6 082 рукописи і 15 787 стародавніх друкованих видань) з XIII ст. і до наших днів. Найбільшою цінністю колекції рукописів є пергаментні рукописи латиною часів середньовіччя, які було отримано з ризьких католицьких монастирів і церков, приміром, Псалтир Давида (*Psalterium Davidis*) та Притчі Соломона (*Parabola Salomonis*). АБ ЛУ зберігає 210 інкунабул – книг, що вийшли друком до 1500 р. Найдавніша з інкунабул, що збереглися в Латвії, – сторінка латинського підручника «Католікон» (*Catholicon*), котрий, як припускають, був надрукований самим Й. Гутенбергом у 1460 р. у Майнці.

До складу АБ ЛУ входить унікальна Бібліотека Місіньша (заснована в 1885 р.) – найдавніше і най-

повніше у світі зібрання латиської літератури XVII–XXI ст., засновником якого є видатний латиський бібліофіл і бібліограф Я. Місіньш (1862–1945). Фонд Бібліотеки Місіньша налічує: друковані видання, видані в Латвії будь-якою мовою; друковані видання, опубліковані латиською мовою в будь-якій точці світу; друковані видання про Латвію та латишів будь-якою мовою та опубліковані в будь-якій точці світу, а також переклади творів латиських авторів іноземними мовами. Поточний обсяг фонду становить 1,1 млн книг, брошур, періодичних видань, календарів, каталогів і майже 1 млн рукописів. Щоб забезпечити довгострокову доступність і збереженість Бібліотеки Місіньша, останніми роками здійснюється оцифрування найважливіших і найзатребуваніших матеріалів.

АБ ЛУ дає можливість проводити багатотематичні культурно-історичні дослідження відповідно до різноманітних напрямів діяльності інститутів і факультетів Латвійського університету та інших структур, є незамінною навчальною базою для студентів, викладачів і дослідників. Незважаючи на те, що АБ ЛУ є однією з найдавніших бібліотек в Європі та центром культури і знань національного значення, вона успішно поєднує в собі класичні цінності бібліотеки як сховища інформаційних ресурсів і новітні технології. Також є майданчиком для активного міжкультурного діалогу, де встановлюються дружні контакти між різними країнами і підтримується зв'язок із громадськістю.

На початку 2019 р. в АБ ЛУ було засновано Центр міжкультурного діалогу, що об'єднав інформаційні центри низки країн та інші структури, які співпрацюють із зарубіжними бібліотеками, освітніми і культурними закладами, посольствами, студентами, організують заходи, виставки і конференції, беручи активну участь у роботі бібліотеки та її популяризації. До складу Центру міжкультурного діалогу АБ ЛУ входить Австрійська бібліотека і Швейцарська читальня, Азербайджанський, Білоруський, Грузинський, Казахстанський, Узбекистанський та Український інформаційні центри, а також Пункт європейської інформації, який було урочисто відкрито 24 липня 2019 р. на підставі Меморандуму про співробітництво між Академічною бібліотекою Латвійського університету і Центром європейської документації Інституту європейських політичних досліджень Академії наук Латвії.

Український інформаційний центр почав свою роботу 5 жовтня 2004 р. відповідно до Угоди про співробітництво між Посольством України в Латвії та Академічною бібліотекою Латвійського університету. На урочистостях з нагоди відкриття були присутні представники Міністерства освіти і науки Латвійської Республіки, Міністерства закордонних справ України, Міністерства з особливих доручень у справах суспільної інтеграції, президент Академії наук Латвії Ю. Екманіс, Посол України в Латвії М. Янків, Посол Латвії в Україні А. Вілцанс, директор АБ ЛУ В. Коцере та ін.

Український інформаційний центр Академічної бібліотеки Латвійського університету

Це єдина структура такого роду в Європейському Союзі, що займається збереженням культурної спадщини України, роботою з інтеграції українців у Латвію¹ [5], розвитком двосторонніх відносин між Латвією та Україною у сфері обміну науковою й культурною інформацією та розширенням співробітництва між нашими країнами в царинах освіти, науки і культури. Основною метою роботи Українського інформаційного центру АБ ЛУ є інформування широкої громадськості про українську історію, культуру, науку, літературу, освіту, мистецтво, а також про актуальні події суспільного життя України через організацію виставок, міжнародних конференцій, круглих столів, презентацій книг та інших публічних заходів [2].

За майже 15 років активної діяльності Центр провів значну роботу з формування та збереження фонду української літератури, який на сьогодні вже налічує більш ніж 3 тис. пр. книг, періодичних видань і аудіовізуальних матеріалів, переданих українськими університетами, бібліотеками, закладами культури, посольствами України і Латвії, іншими

організаціями та приватними особами. Завдяки значній кількості й унікальності матеріалів Центр надає українській громаді та латвійському суспільству доступ до найповнішої інформації про Україну, її культуру, наукові та економічні досягнення. Всі матеріали є у вільному доступі й активно використовуються. Бібліографічні дані всіх видань вносяться до зведеного електронного каталогу бібліотек національного значення.

Одним із завдань Центру є сприяння встановленню контактів з українськими державними і громадськими організаціями. АБ ЛУ і Український інформаційний центр, зокрема, розвивають контакти з українськими вишами, науковими і культурними закладами, розробляють спільні наукові проекти з партнерськими організаціями.

З 2003 р. АБ ЛУ тісно й продуктивно співпрацює з Науковою бібліотекою Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова і Центральною науковою бібліотекою Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. З цими бібліотеками було укладено угоди про співробітництво, які, крім обміну досвідом з упровадження в українських бібліотеках Автоматизованої інформаційної бібліотечної системи *LiberMedia*, були спрямовані на розроблення й реалізацію спільних проектів [5]. Академічна бібліотека підтримує відносини і з Чорноморським національним університетом імені Петра Могили.

У семінарах з обміну досвідом щодо створення Єдиного читацького квитка університетів Харківського регіону і Міжвузівського регіонального центру оцифрування і реставрації рідкісних видань, що організувала АБ ЛУ, брали участь колеги з Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Наукової бібліотеки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка [5]. Упродовж багатьох років і в Латвії, і в Україні було проведено чимало спільних науково-практичних семінарів, професійних зустрічей, міжнародних конференцій [3], візитів для обміну досвідом. У Харкові відкрито меморіальну дошку видатному латиському мовознавцю Я. Ендзеліну (1873–1961), який працював у Харківському університеті в 1909–1920 рр. [5]. У співпраці з Центром краєзнавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна вийшов друком збірник архівних документів і матеріалів «Латыши на Харьковщине» [7], а також відбувається безперервний книгообмін.

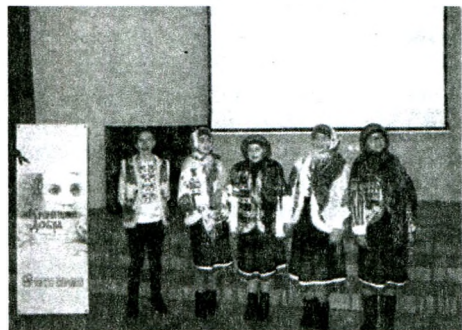
Завдяки активній роботі Українського інформаційного центру АБ ЛУ своєю діяльністю і заходами привертає увагу численних зацікавлених осіб різних вікових категорій. Наприклад, у 2016 р. було укладено низку меморандумів про співробітництво АБ ЛУ з українськими організаціями в Латвії. А в 2017 р. підписано Меморандум про співпрацю між АБ ЛУ і Ризькою українською середньою школою. Тож Центр працює не лише зі студентами, викладачами і дослідниками, а й з дитячою і підлітковою аудиторією.

¹ За даними Міністерства культури Латвійської Республіки в 2017 р. українці були третьою за чисельністю національною меншиною Латвії (43 128 осіб).

Щоб проілюструвати роботу Українського інформаційного центру, розповімо про три великі публічні заходи, що були організовані ним у першій половині 2019 р.

11 січня Центр спільно з товариством «Конгрес українців Латвії» презентував міжнародний соціальний проєкт «Книга Добра». Ексклюзивний примірник книги і кілька десятків її друківаних примірників було подаровано АБ ЛУ. Під час презентації

Презентація міжнародного соціального проєкту «Книга Добра»

проєкту діти з України виступили з музичним номером і заспівали колядки. Учасників заходу привітали тимчасово повірений у справах України в Латвії А. Подоляк, дирек-

тор АБ ЛУ В. Коцере та письменниця і керівник проєкту М. Матіос. Презентація відбулася з аншлагом і викликала величезний інтерес як серед українців Латвії, так і з-поміж латишів.

17 січня Український інформаційний центр спільно з Посольством України в Латвії організував презентацію книги «Палаючий острів» талановитого латиського поета і письменника, літературного критика, одного з найяскравіших представників європейсько-модернізму початку ХХ ст. Я. Акуратерса (1876–1937). «Палаючий острів» – це перший літературний твір митця, що був перекладений українською мовою і вийшов друком восени 2018 р. Більшу частину накладу було безоплатно передано видавництвом до центральних, національних, регіональних, наукових і університетських бібліотек України. Почесними гостями заходу стали Л. Мельник – українська перекладачка автобіографічного оповідання латиського автора; М. Мартинюк – письменник, літературний критик, перекладач і директор видавництва «Твердиня», що надрукувало презентовану книгу; представники музею Я. Акуратерса. Присутні мали змогу насолодитися читанням твору відомою латиською актрисою Е. Ермале.

Презентація книги Я. Акуратерса «Палаючий острів»

15 лютого в АБ ЛУ відбулася презентація книги М. Дочинця «Многії літа. Благії літа. Заповіді 104-річного Андрія Ворона – як жити довго в щасті і радості» латиською мовою в перекладі В. Силави. Це перший твір автора, перекладений латиською мовою. Сам автор дуже хотів бути присутнім на заході, але через проблеми зі здоров'ям не зміг приїхати. Втім, він записав аудіозвернення до

гостей і пообіцяв подарувати Українському інформаційному центру свої книги, адже, незважаючи на велику популярність цього письменника в усьому світі, його книг немає в бібліотеках Латвії. Музичне привітання підготував для учасників заходу вокальний ансамбль Єлгавського українського культурного центру «Джерело».

АБ ЛУ та Український інформаційний центр завжди намагаються залучити до заходів якомога більшу кількість доповідачів і з Латвії, і з України, сприяючи таким чином розвитку культурного діалогу між нашими країнами та популяризуючи українську культуру. Для цього перед кожним публічним заходом надсилаються запрошення дипломатам, ученим, журналістам, студентам, викладачам Латвійського університету та інших університетів, представникам української діаспори та ін. Також анонси всіх заходів та інформація про їх проведення друкуються у прес-релізах на сайтах вишу та його бібліотеки, в латвійських мас-медіа.

Слід зазначити, що АБ ЛУ має свою сторінку в соціальній мережі Facebook, де публікуються новини про події в стінах бібліотеки та про участь бібліотечних фахівців у різних наукових і культурних заходах.

Співпраця АБ ЛУ із закладами вищої освіти України допомагає створенню єдиної наукової і культурної спільноти, відкриває нові грані діяльності та співробітництва університетських бібліотек [5], а Український інформаційний центр активно підтримує зв'язок із громадськістю, організовує різноманітні заходи і, загалом, не відстає від сучасних світових тенденцій розвитку бібліотек.

Список використаних джерел

1. Акуратерс Я. Палаючий острів / Я. Акуратерс. – Луцьк : Твердиня, 2018. – 142 с.
2. Дзилна С. Вклад Украинского информационного центра Латвийской академической библиотеки в формирование культурных и литературных связей украинского и латышского обществ / С. Дзилна : Ін-т дослідж. діаспори, Центр соціал. дослідж. «Етнікос», Ін-т історії України НАНУ // Україна – Латвія: історія, культура, економіка = Ukraina – Latvija: vēsture, kultūra, ekonomika. – Київ : Геопринт, 2007. – С. 65–68.
3. Дзилна С. Значение Украинского информационного центра Латвийской академической библиотеки в расширении межкультурных отношений / С. Дзилна // Многообразие культур: от прошлого к будущему : сб. материалов междунар. науч.-практ. семинара (24–25 мая 2008 г.) / Латв. акад. б-ка, Балт. междунар. акад., Харьков. нац. ун-т им. В. Н. Каразина. – Рига : Балт. междунар. акад., 2009. – С. 10–17.
4. Книга Добра : міжнародний соціальний проєкт. – Вінниця : Едельвейс і К., 2018. – 284 с.
5. Коцере В. Сотрудничество Академической библиотеки Латвийского Университета с университетами Украины / В. Коцере // Bibliotēka kā universitātes informācijas un mācību telpa. – Рига : Latvijas Universitātes Bibliotēka, 2014. – С. 175–186.
6. Латыши и Харьков [Электронный ресурс] // Методист библиотеки : блог науч.-метод. отдела Харьков. гос. науч. б-ки им. В. Г. Короленко. – Текст дан. – 2011. – 29 марта. – Режим доступа: http://methodist-biblioteki.blogspot.com/2011/03/blog-post_29.html (дата обращения: 24.07.2019).
7. Латыши на Харьковщине : сб. архив. документов и материалов. – Харьков : Контраст, 2011. – Вып. 1. – 159 с.
8. Dočinecs M. Ilgu mūžu. Laimīgu mūžu / M. Dočinecs. – Rīga : Avots, 2018. – 184. lpp.
9. Kocere V. V. Karazina Harkovas nacionālās universitātes un Latvijas sakaru apliecinājums Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas krājumos / V. Kocere // Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis. A daļa. – 2006. – 60.sēj., Nr. 6. – 54–58. lpp.